מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- לזהות ולנתח את מבנה העלילה, סוגי הדמויות והאמצעים האומנותיים ביצירה נתונה
- להסביר לא רק מה קיים בטקסט אלא איזו תחושה, תמונה או רעיון הוא יוצר
- להכיר את שש היצירות הנלמדות ואת מאפייני הז'אנרים שלהן (סיפור קצר, מדרש, קומדיה, שיר)
- לתרגל כתיבה יוצרת ומענה על שאלות פתוחות בהתבסס על הכלים שנלמדו

גרסת חנ״מ – פחות פריטים, עד 3 אפשרויות בחירה, בנק מילים, גופן מוגדל ושורות כתיבה רחבות. מומלץ להקריא את ההוראות בקול ולעבוד חלק אחר חלק, בלי הגבלת זמן.

חלק א׳ – פרק 2 • סוגי דמויות ומחסן תכונות – זיהוי ומושגי יסוד

1. ב – ראשית
2. ג – שטוחה
3. ב – ישיר

חלק ב׳ – פרק 2 • סוגי דמויות ומחסן תכונות – התאמה והשלמה

1. ג (העלילה סובבת סביבה)
2. א (מורכבת, בעלת כמה תכונות וסתירות פנימיות)
3. ד (משתנה במהלך הסיפור)
4. ב (המספר אומר במפורש איך הדמות)

חלק ג׳ – פרק 2 • סוגי דמויות ומחסן תכונות – השלמת משפטים

1. ראשית
2. תכונות

חלק ד׳ – פרק 2 • סוגי דמויות ומחסן תכונות – ניתוח ויישום

1. לדוגמה: תאוותן, חשדן, קמצן, אובססיבי לכסף.

חלק ה׳ – פרק 3 • אמצעים אומנותיים – זיהוי בסיסי

1. א – האנשה
2. ב – דימוי
3. ג – מטאפורה

חלק ו׳ – פרק 3 • אמצעים אומנותיים – השלמה והתאמה

1. האנשה
2. דימוי

חלק ז׳ – פרק 3 • אמצעים אומנותיים – התאמת מושגים

1. ד (השוואה במילים כמו / כ־)
2. ג (נתינת תכונה אנושית לדבר שאינו אדם)
3. א (השוואה בלי מילת השוואה)
4. ב (מילה או ביטוי שחוזרים כמה פעמים)

חלק ח׳ – פרק 3 • אמצעים אומנותיים – הסבר ויצירה

1. מטאפורה; יוצרת תחושה של ביטחון וחום, כאילו הספרייה מגנה מפני קשיי החיים

חלק ט׳ – פרק 4 • הומור וקומדיה – ארגז הצחוק – מושגי יסוד

1. לא נכון – בקומדיה כמו המחזה של מולייר הצחוק חושף גם חולשות אנושיות וחברתיות – זאת סאטירה.
2. נכון – מולייר כתב את מחזותיו, ביים אותם והעלה אותם בפריז של המאה ה-17, ולעיתים שיחק בהם בעצמו.
3. לא נכון – הרפגון הוא קמצן קיצוני: מרעיב את משרתיו וסוסיו וקבר אוצר בגן.

חלק י׳ – פרק 4 • הומור וקומדיה – ארגז הצחוק – מזהים אמצעים קומיים

- 1. א – הגזמה
- 2. א – ניגוד

חלק י״א – פרק 4 • הומור וקומדיה – ארגז הצחוק – מצחוק לסאטירה

- 1. צחוק לשם צחוק נועד רק לבדר, ואילו סאטירה משתמשת בצחוק כדי לבקר תופעה או התנהגות בחברה.

חלק י״ב – פרק 5 • יישום ביצירות: המחרוזת, בת רבי עקיבא והנחש, הקמצן – הבנת היצירות

- 1. א – על חיי עושר ופאר
- 2. ב – מגברת פורסטייה, חברתה

חלק י״ג – פרק 5 • יישום ביצירות: המחרוזת, בת רבי עקיבא והנחש, הקמצן – נכון/לא נכון והשלמה

- 1. לא נכון – היא ניצלה כי נתנה צדקה לעני בליל חתונתה, מבלי לדעת שהנחש בעין הקיר.
- 2. נכון – כך מתואר במחזה – זהו האוצר שהוא חושש לאבדו.

חלק י״ד – פרק 5 • יישום ביצירות: המחרוזת, בת רבי עקיבא והנחש, הקמצן – דמויות וסמלים

- 1. עשר
- 2. צדקה

חלק ט״ו – פרק 5 • יישום ביצירות: המחרוזת, בת רבי עקיבא והנחש, הקמצן – התאמה וסדר

- 1 – ד (חולמת על חיי פאר ועושר)
- 2 – א (קמצן קיצוני החושד בכולם)
- 3 – ב (נתנה את מנתה לעני ביום חתונתה)
- 4 – ג (נכנס לבית הרפגון כמנהל משק הבית כדי להיות קרוב לאליז)

חלק ט״ז – פרק 6 • שירים, סיכום וכתיבה יוצרת – הכרות עם היצירות

- 1. א – אמנון שמוש
- 2. ב – שלושה יוצרים שונים

חלק י״ז – פרק 6 • שירים, סיכום וכתיבה יוצרת – עובדות ומושגים

- 1. נכון – כך מצוין באתר לצד שמה.
- 2. לא נכון – מדובר בשני יוצרים שונים שכתבו שירים בנושא התחדשות וזמן מחזורי.

חלק י״ח – פרק 6 • שירים, סיכום וכתיבה יוצרת – השלמות

- 1. אמנון שמוש
- 2. אהוד מנור

חלק י״ט – פרק 6 • שירים, סיכום וכתיבה יוצרת – התאמת מושגים

- 1 – ג (השוואה עם מילת "כמו" או "כ־")
- 2 – א (תיאור דומם או בעל חיים בתכונות אדם)
- 3 – ד (השוואה בלי מילת דימוי)
- 4 – ב (מילה או צירוף שחוזרים כמה פעמים)

חלק כ׳ – חזרה מסכמת – שאלות סגורות על כל הפרקים

- 1. ב – הרגע שבו העלילה משתנה לכיוון חדש
- 2. ג – סטטית
- 3. ב – מטאפורה

כרטיס יציאה – מה לחפש

- תלמיד/ה מצליח/ה לציין את חמשת השלבים לפי סדר ולנמק מדוע רגע מסוים הוא נקודת המפנה
- תלמיד/ה מביא/ה ציטוט או דוגמה קצרה מהטקסט כהוכחה לכל אחד משלושת הצירים
- תלמיד/ה מצטט את האמצעי בקצרה (עד 8 מילים) ומסביר/ה את התחושה או התמונה שהוא יוצר, לא רק את שמו

טיפים להפעלה:

- אפשר לפזר את שישה הפרקים על פני כמה שיעורים: שני פרקי 'ארגז הכלים' (מבנה ודמויות) בשיעור אחד, אמצעים אומנותיים בשיעור נפרד, והיצירות בהמשך
- בכיתות חנ״מ כדאי להקריא את ההוראות ולהציג מחסן מילים בולט לפני כל תרגיל, בדומה למבנה שמופיע במבחנים המותאמים באתר
- לתלמידים עולים אפשר להתמקד תחילה בזיהוי פשוט (בחירה מתוך אפשרויות) ולדחות את משימות הניסוח החופשי לשלב מאוחר יותר
- מומלץ לשלב את כרטיסי היציאה בסוף כל פרק כהערכה מעצבת לפני המעבר לפרק הבא, ולחזור אליהם לקראת מבחן מסכם

חוברת תרגול – ארגז כלים לספרות בחט״ב

ארגז כלים לספרות בחט״ב

· חנ״מ

תוכן החוברת

1. פרק 1 – מבנה הסיפור הקצר (הר הסיפור)
2. פרק 2 – סוגי דמויות ומחסן תכונות
3. פרק 3 – אמצעים אומנותיים
4. פרק 4 – הומור וקומדיה – ארגז הצחוק
5. פרק 5 – יישום ביצירות: המחרוזת, בת רבי עקיבא והנחש, הקמצן
6. פרק 6 – שירים, סיכום וכתיבה יוצרת

שם: _____ כיתה: _____

יצרה: רוית ראש בן ישי

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בחוברת הזו תעברו פרק אחר פרק על כל הכלים שלמדתם: מבנה הסיפור, סוגי הדמויות, האמצעים האומנותיים וההומור. בכל פרק יש הסבר קצר, דוגמאות ותרגילים – פתרו לפי הסדר, ובדקו את עצמכם בעזרת כרטיסי היציאה בסוף כל פרק.

בנק מילים: צדקה | דימוי | האנשה | תכונות | אהוד מנור | ראשית | אמנון שמוש | עשר

1 חלק א׳ – פרק 2 • סוגי דמויות ומחסן תכונות – זיהוי ומושגי יסוד

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. דמות שהעלילה סובבת סביבה ושהיא במרכז הסיפור נקראת דמות...

(א) משנית (ב) ראשית (ג) שטוחה

2. דמות המאופיינת בתכונה אחת בולטת בלבד, ללא עומק נוסף, נקראת דמות...

(א) עגולה (ב) דינמית (ג) שטוחה

3. כאשר המספר אומר במפורש "הוא היה קמצן", זהו אפיון...

(א) עקיף (ב) ישיר (ג) דינמי

2 חלק ב׳ – פרק 2 • סוגי דמויות ומחסן תכונות – התאמה והשלמה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. דמות ראשית	___	**א.** מורכבת, בעלת כמה תכונות וסתירות פנימיות
2. דמות עגולה	___	**ב.** המספר אומר במפורש איך הדמות
3. דמות דינמית	___	**ג.** העלילה סובבת סביבה
4. אפיון ישיר	___	**ד.** משתנה במהלך הסיפור

3 חלק ג' – פרק 2 • סוגי דמויות ומחסן תכונות – השלמת משפטים

השלימו את המילה החסרה.

1. מטילדה מ"המחרוזת" היא דמות _____ כי העלילה כולה סובבת סביבה.

2. במקום לכתוב שדמות "נחמדה", כדאי להשתמש במילה מדויקת יותר ממחסן ה _____ .

4 חלק ד' – פרק 2 • סוגי דמויות ומחסן תכונות – ניתוח ויישום

ענו בקצרה.

1. כתבו שלוש תכונות ממחסן תכונות עשיר שיכולות להחליף את המילה "רע" כשמתארים דמות קמצנית כמו הרפגון.

5 חלק ה' – פרק 3 • אמצעים אומנותיים – זיהוי בסיסי

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. "השמש הציצה בביישנות מאחורי העננים" – איזה אמצעי אומנותי יש כאן?

א) האנשה ב) דימוי ג) חזרה

2. "הקול שלו רעם כמו תוף ענק" – איזה אמצעי אומנותי יש כאן?

א) סמל ב) דימוי ג) מטאפורה

3. "אחי הקטן הוא סופת טורנדו בנעלי בית" – איזה אמצעי אומנותי יש כאן?

א) דימוי ב) ניגוד ג) מטאפורה

6 חלק ו' – פרק 3 • אמצעים אומנותיים – השלמה והתאמה

השלימו את המילה החסרה.

1. במשפט "העננים בכו כל הלילה" יש אמצעי בשם _____ .

2. במשפט "היא שקטה כמו עכבר" יש אמצעי בשם _____ .

7 חלק ז׳ – פרק 3 • אמצעים אומנותיים – התאמת מושגים

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. דימוי	___	**א.** השוואה בלי מילת השוואה
2. האנשה	___	**ב.** מילה או ביטוי שחוזרים כמה פעמים
3. מטאפורה	___	**ג.** נתינת תכונה אנושית לדבר שאינו אדם
4. חזרה	___	**ד.** השוואה במילים כמו / כ־

8 חלק ח׳ – פרק 3 • אמצעים אומנותיים – הסבר ויצירה

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. "הספרייה הייתה מקלט חם מפני העולם" – זהו דימוי או מטאפורה? ומה הוא מוסיף לתיאור הספרייה?

9 חלק ט׳ – פרק 4 • הומור וקומדיה – ארגז הצחוק – מושגי יסוד

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	קומדיה מטרתה תמיד רק לגרום לצחוק, ואין בה שום ביקורת על החברה.	☐	☐

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
2	מולייר היה מחזאי צרפתי שגם כתב, ביים ושיחק במחזותיו.	☐	☐
3	הרפגון, גיבור המחזה 'הקמצן', הוא אדם נדיב שמפזר את כספו בלי חשבון.	☐	☐

10 חלק י' – פרק 4 • הומור וקומדיה – ארגז הצחוק – מזהים אמצעים קומיים

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. "הרפגון סופר את מטבעות הזהב שלו שבע פעמים ביום, כדי לוודא שאף מטבע לא נגנב." באיזה אמצעי קומי מדובר?

א) הגזמה ב) משחק מילים ג) ניגוד

2. בסצנה אחת מופיעות זו לצד זו דמות קמצנית מאוד ודמות בזבזנית מאוד. איזה אמצעי קומי יוצר כאן את ההומור?

א) ניגוד ב) חזרה ג) משחק מילים

11 חלק י"א – פרק 4 • הומור וקומדיה – ארגז הצחוק – מצחוק לסאטירה

ענו בקצרה.

1. הסבירו במשפט אחד מה ההבדל בין צחוק לשם צחוק לבין סאטירה.

12 חלק י"ב – פרק 5 • יישום ביצירות: המחרוזת, בת רבי עקיבא

והנחש, הקמצן – הבנת היצירות

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. על מה חלמה מטילדה בתחילת הסיפור?

א) על חיי עושר ופאר ב) על לגור בכפר שקט ג) על להיות מורה

2. ממי ביקשה מטילדה את המחרוזת לנשף?

א) מאמה ב) מגברת פורסטייה, חברתה ג) מבעלה

13 חלק י"ג – פרק 5 • יישום ביצירות: המחרוזת, בת רבי עקיבא והנחש, הקמצן – נכון/לא נכון והשלמה

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	בת רבי עקיבא ניצלה בזכות כישוף שהגן עליה מהנחש.	☐	☐
2	הרפגון קבר בגן תיבה ובה עשרת אלפים מטבעות זהב.	☐	☐

14 חלק י"ד – פרק 5 • יישום ביצירות: המחרוזת, בת רבי עקיבא והנחש, הקמצן – דמויות וסמלים

השלימו את המילה החסרה.

1. מטילדה ובעלה עבדו _____ שנים כדי להחזיר את החוב על המחרוזת.

2. רבי עקיבא אמר לבתו שה_____ מצילה ממוות.

15 חלק ט"ו – פרק 5 • יישום ביצירות: המחרוזת, בת רבי עקיבא והנחש, הקמצן – התאמה וסדר

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. מטילדה	___	**א.** קמצן קיצוני החושד בכולם

2. הרפגון	___	**ב.** נתנה את מנתה לעני ביום חתונתה
3. בת רבי עקיבא	___	**ג.** נכנס לבית הרפגון כמנהל משק הבית כדי להיות קרוב לאליז
4. ואלר	___	**ד.** חולמת על חיי פאר ועושר

16 חלק ט"ז – פרק 6 • שירים, סיכום וכתיבה יוצרת – הכרות עם היצירות

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מי כתב את השיר "וידוי הגדול"?

(א) אמנון שמוש (ב) לאה גולדברג (ג) נעמי שמר

2. שירי ההתחדשות וזמן מחזורי באתר מובאים מתוך יצירתם של...

(א) משורר אחד בלבד (ב) שלושה יוצרים שונים (ג) מולייר

17 חלק י"ז – פרק 6 • שירים, סיכום וכתיבה יוצרת – עובדות ומושגים

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	לאה גולדברג חיה בשנים 1911–1970.	☐	☐
2	אהוד מנור ונעמי שמר הם אותו היוצר עצמו.	☐	☐

18 חלק י"ח – פרק 6 • שירים, סיכום וכתיבה יוצרת – השלמות

השלימו את המילה החסרה.

1. את השיר "וידוי הגדול" כתב _____ .

2. שלושת היוצרים של שירי ההתחדשות הם לאה גולדברג, נעמי שמר ו_____ .

19 חלק י"ט – פרק 6 • שירים, סיכום וכתיבה יוצרת – התאמת מושגים

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. דימוי	___	**א.** תיאור דומם או בעל חיים בתכונות אדם
2. האנשה	___	**ב.** מילה או צירוף שחוזרים כמה פעמים
3. מטאפורה	___	**ג.** השוואה עם מילת "כמו" או "כ־"
4. חזרה	___	**ד.** השוואה בלי מילת דימוי

20 חלק כ' – חזרה מסכמת – שאלות סגורות על כל הפרקים

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מהי נקודת המפנה בהר הסיפור?

(א) תחילת הסיפור השקטה (ב) הרגע שבו העלילה משתנה לכיוון חדש

(ג) תיאור הדמויות

2. דמות שלא משתנה מתחילת הסיפור ועד סופו נקראת:

(א) דינמית (ב) שטוחה (ג) סטטית

3. "הלב שלו היה סלע קר" – איזה אמצעי אומנותי יש כאן?

(א) דימוי (ב) מטאפורה (ג) חזרה

כרטיס יציאה

האם אני יודע/ת לזהות את חמשת שלבי העלילה ואת נקודת המפנה בסיפור שקראתי?

האם אני יכול/ה למיין דמות לפי שלושת הצירים (ראשית/משנית, עגולה/שטוחה, דינמית/סטטית) ולהוכיח זאת מהטקסט?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀